

Ympäristöministeriölle sekä työ- ja elinkeinoministeriölle

Lausunto koskien Valtioneuvoston periaatepäätöstä Kiertotalouden strategisesta ohjelmasta VN/13551/2019

Kiertotalouden mukainen ajattelu on Stora Enson tuotekehityksen ja innovaatiotyön ytimessä, Kierrätettävät, uusiutuvasta raaka-aineesta valmistettavat tuotteemme edesauttavat biopohjaiseen kiertotalouteen siirtymistä ja ilmastonmuutoksen torjumista.

Stora Enso on pakkaus-, biomateriaali-, puutuote- ja paperiteollisuuden uusiutuvien tuotteiden maailmanlaajuinen toimittaja osana biotaloutta. Konsernin palveluksessa on noin 23 000 henkilöä ja myyntiä on yli 50 maahan. Osakkeemme noteerataan Helsingin (STEAV, STERV) ja Tukholman (STE A, STE R) arvopaperipörsseissä.

Lausuntomme pääviestit:

- Stora Enso tukee kiertotalouden edistämistä. Kiertotalous on integroitu osa tuotekehitys- ja innovaatiotyötämme.
- Uusiutuville raaka-aineille tulee antaa enemmän painoarvoa kiertotalouden strategisesta ohjelmasta kehittämisessä, sillä ne tukevat Suomen ja EU:n kiertotalous- ja ilmastotavoitteita.
- Yhdymme Maa- ja metsätalousministeriön eriävään mielipiteeseen ohjausryhmän luonnonvaratavoitteen suhteen. Ehdotamme, että luonnonvaratavoitteesta otetaan asianmukaisesti huomioon uusiutuvien ja uusiutumattomien raaka-aineiden luontaiset – merkittävät – erot.
- Liiketalouden lainsäädäntö ja uudet verot voivat rajoittaa innovaatiota ja aiheuttaa tarpeetonta taakkaa yrityksille. Niitä harkittaessa tulee tehdä ero raaka-aineiden välille.
- Uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö ei tarvitse vähentää.
- Puulle tulee osoittaa erityisasema rakentamisen edistämiseksi ja uusiutuvien raaka-aineiden käyttöä edistää kuluttajien keskuudessa sekä kaupan esteitä purettaessa.

Stora Enso tukee kiertotalouden edistämisen ohjelmaa

Stora Enso kannattaa ehdotetun Kiertotalouden strategisesta ohjelmasta tavoitetta kiertotalouden edistämiseksi Suomessa. Jaamme ohjausryhmän ajatuksen siitä, että kiertotalous ei ole vaihtoehto vaan elinehto. Lainsäädäntö, taloudelliset kannustimet ja muut keinot voivat parhaimmillaan edistää tätä kehitystä myönteisesti, nopeasti ja tehokkaasti. Kiertotalouden mukainen suunnittelu, kierrätyksen tehostaminen, kierrätysmateriaalien laajempi käyttö sekä uudet, kiertotalouden mukaiset liiketoimintamallit ovat jo integroitu osa Stora Enson tuotekehitys- ja innovaatiotyötä.

Uusiutuvat raaka-aineet tukevat kiertotalous- ja ilmastotavoitteita

Kuten Maa- ja metsätalousministeriön eriävässä mielipiteessä todetaan, kestävä kasvun reunaehto on luonnonvarojen kestävä käyttö ja tuotannon ja kulutuksen suuntaaminen ympäristölle ja ilmastolle vähiten haitallisiin tuotteisiin. Stora Enso näkee, että uusiutuvat raaka-aineet mahdollistavat aidosti

kestävän kiertotalouden. Uusiutuvat raaka-aineet, kuten puu, kasvavat takaisin ja ovat siten luonnostaan kiertotalouden mukaisia – kun ne tulevat vastuullisesti hoidetuista lähteistä ja korjuun jälkeen varmistetaan kasvun jatkuminen (regeneration). Stora Enson käyttämästä puusta 100% tulee vastuullisesti hoidetuista metsistä.

Kiertotalous- ja ilmastotavoitteet liittyvät läheisesti toisiinsa, ja uusiutuvat raaka-aineet tukevat niitä molempia. Vastuullisesti hoidetut metsät sitovat hiilidioksidia ja puut sekä puusta ja kuidusta valmistetut tuotteet varastoivat hiiltä – myös läpi kierrätyksen – joten metsäteollisuudella on elintärkeä rooli ilmastonmuutoksen torjunnassa. Kun fossiilisia materiaaleja korvataan Stora Enson puu- ja kuitupohjaisilla tuotteilla, ilmakehään vapautuvien kasvihuonekaasupäästöjen määrä vähenee jopa 12 miljoonalla tonnilla vuosittain (lähde: <https://pub.epsilon.slu.se/18719/> SLU tutkimus 2020). Puu- ja kuitupohjaiset tuotteet soveltuvat myös erityisen hyvin kierrätykseen.

Stora Enso kannattaa Suomen ja EU:n kunnianhimoisia ilmasto- ja kiertotaloustavoitteita. Niiden saavuttamiseksi on olennaista, että uusiutuville raaka-aineille annetaan enemmän painoarvoa vastuullisen kiertotalouden kehittämisessä. Uusiutuvien raaka-aineiden huomiotta jättäminen heikentää merkittävästi sellaisen ohjelman vaikuttavuutta, joka pyrkii laaja-alaisen ja kunnianhimoisen kiertotalouden luomiseen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen.

Kiertotalouden strateginen ohjelma

Kiertotalouden strategisen ohjelman laatinut ohjausryhmä ehdottaa Suomelle seuraavia kiertotalouden tavoitteita:

- Vuonna 2035 primääriraaka-aineiden kotimainen kokonaiskulutus ei ylitä vuoden 2015 tasoa.
- Resurssituottavuus kaksinkertaistuu vuoden 2015 tilanteesta vuoteen 2035 mennessä.
- Materiaalien kiertotalousaste kaksinkertaistuu vuoteen 2035 mennessä.

Stora Enso yhtyy Maa- ja metsätalousministeriön eriävään mielipiteeseen ohjausryhmän luonnonvaratavoitteen – ”Vuonna 2035 primääriraaka-aineiden kotimainen kokonaiskulutus ei ylitä vuoden 2015 tasoa” – osalta. Esitettävästä tavoitteesta ei ole tehty vaikutusarviota eikä perusteluja vuoden 2015 valinnasta vertailuvuodeksi ole olemassa. Se ei myöskään huomioi primääriraaka-aineiden mahdollista uusiutuvuutta. Ehdotamme, että luonnonvaratavoitteessa otetaan asianmukaisesti huomioon uusiutuvien ja uusiutumattomien raaka-aineiden luontaiset – merkittävät – erot sekä uusiutuvien materiaalien ilmastovaikutus, kun niillä korvataan fossiilipohjaisia vaihtoehtoja.

Kiertotalouden edistymisen mittaamisessa tulee varmistaa, että indikaattorit tukevat kiertotalouden strategisen ohjelman visiota koskien kansainvälistä kilpailukykyä ja innovaatioita. Tällaisia ovat esimerkiksi ekoinnovaatioiden ja julkisten hankintojen indikaattorit. RMC-indikaattori sen sijaan ei sisällöltään vastaa visiota ja näin ollen ei soveltuisi ohjelman tavoitteiden mittaamiseen.

Kiertotalousohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi ohjausryhmä esittää erilaisia keinoja:

Mahdollistava lainsäädäntö

Stora Enso näkee, että liiallinen lainsäädäntö tai liian tiukat kriteerit esimerkiksi tuotesuunnittelulle voivat rajoittaa innovaatiotyötä. Juuri innovaatioiden kautta pyrimme muun muassa valmistamaan vähemmästä raaka-aineesta enemmän arvoa. Vaikka ohjausryhmän tavoite uusio- ja kierrätysmateriaalien käyttämisen lisäämiseksi on sinänsä kannatettava, niiden käyttäminen on usein haastavaa esimerkiksi hygieniasyistä: juoma- ja ruokapakkauksia koskevat hygieniasäännökset eivät mahdollista kierrätettyjen raaka-aineiden käyttämistä. Uusio- ja kierrätysmateriaaleja tulisi käyttää silloin, kun se on ympäristölle parempi vaihtoehto ja tavoitteita asettaa vain sellaisille raaka-aineille, joiden kohdalla kierrätysmateriaalia ei tällä hetkellä käytetä riittävästi. Esimerkiksi kuitupakkausten kierrätysaste oli Suomessa jopa 116% vuonna 2019. Luku on yli 100%, koska Suomessa kierrätetään myös sellaisia pakkauksia, joiden tuottajat eivät maksa tuottajavastuumaksuja. (Lähde: <https://www.kuitukierratys.fi/>)

Mahdollisen kiertotaloutta edistävän lainsäädännön ei myöskään pidä aiheuttaa päällekkäisyyksiä tai ristiriitaisuuksia olemassa olevien Suomen lakien tai esimerkiksi EU:n tekeillä olevan lainsäädännön kanssa.

Taloudelliset kannustimet

Stora Enso kannattaa kiertotaloutta edistävien, erityisesti uusia innovaatioita tukevien rahoitusmekanismien kehittämistä. Sen sijaan uusia veroja pohdittaessa on varottava, etteivät ne aiheuta tarpeetonta taakkaa yrityksille.

Niin sanotun luonnonvaraveron mahdollisessa kehittämisessä tulee tehdä ero raaka-aineiden välille. Uusiutuvat raaka-aineet ovat lähtökohtaisesti kiertotalouden mukaisia, eikä niitä voi rinnastaa uusiutumattomiin. Lisäksi monien tuotteiden kohdalla kierrätysmateriaalin käyttö ei ole mahdollista esimerkiksi hygieniasyistä. Tällaisten tuotteiden valmistajia ei pidä rangaista lisäverolla neitseellisen, etenkin uusiutuvan, raaka-aineen käytöstä.

Onnistumisen avaimet

Kiertotalouden edistämiseksi on tärkeää uudistaa toimintamalleja ja tehdä yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Tuemme ajatusta tällaisten *ekosysteemien* kehitys- ja kasvukiihdyttämöjen perustamisesta ja rahoittamisesta. Olemme vahvasti sitoutuneita edistämään mm. kiertotalouden mukaista suunnittelua ja kierrätysjärjestelmiä omassa arvoketjussamme. Tästä mainittakoon esimerkkinä 4evergreen, joka tuo yhteen kuitupohjaisten pakkausten arvoketjun osapuolia kiertotalouden edistämiseksi Euroopassa (lähde: <https://4evergreenforum.eu/>).

Stora Enso kannattaa *digitalisaation* kehittämistä kiertotalouden tarpeisiin. Esimerkiksi tuotteisiin kiinnitettävät RFID-etiketit, joita Stora Enso valmistaa uusiutuvista raaka-aineista, auttavat niin tuottajia, logistiikkatoimijoita kuin kuluttajia ymmärtämään mitä arvoketjussa tapahtuu. Digitaalisia ratkaisuja voisi käyttää myös parantamaan ruoka- ja juomapakkausten lajittelua sekä tarkentamaan tiedonkeruuta kierrätysvolyymeista. Stora Enso on mukana kehittämässä tällaista toimintoa.

Stora Enson tuotekehitystyössä on jo melko pitkään huomioitu *palvelullistamisen* mahdollisuudet. Esimerkiksi rakentamisen konseptimme (Building Concepts) yhdistävät arkkitehtoniset ohjeistukset rakennusjärjestelmiin, mikä auttaa rakennuttajaa ymmärtämään, miten puuta voi parhaiten hyödyntää rakentamisessa. Uudet palvelumallit auttavat muodostamaan pitkäkestoisia ja läheisempiä

asiakassuhteita. Palvelullistaminen edellyttää kuitenkin suuria muutoksia elinkeinorakenteessa, esimerkiksi valmistavan teollisuuden osalta, ja sen edistäminen edellyttää perusteellista vaikutustenarviointia. Kaikkea ei voi muuttaa palveluksi eikä siitä pitäisi rangaista tuottajaa.

Energia- ja materiaali-intensiivinen teollisuus hyötyy kiertotaloudesta

Kiertotalous tuo monia liiketoiminnan mahdollisuuksia Stora Ensolle. Uusiutuvien luonnonvarojen, kuten puun, käyttöä ei kuitenkaan tarvitse vähentää kiertotalouden edistämiseksi. Päinvastoin, niitä tulisi käyttää enemmän uusiutumattomien raaka-aineiden korvaamiseen. Metsän käyttö on Suomessa vastuullista, minkä takaavat niin olemassa olevat lait kuin metsänomistajien ja metsäyhtiöiden vapaaehtoinen vastuullinen toiminta.

Ennen kuin luonnonvarojen käytön kansallisen sopimuksen laatimiseen voi sitoutua, sen sisältöä tulee tarkentaa.

Tulevaisuuden kiinteistö- ja rakennusala perustuu kiertotalouteen

Kiinteistö- ja rakennusala on kehitettävä suuntaan, jossa uusiutuvia materiaaleja, kuten puuta, käytetään rakentamisessa enemmän. Puun käyttäminen vähentää rakennuksen elinkaaren hiilidioksidipäästöjä merkittävästi ja varastoi hiiltä vuosikymmenien ajan – niin kauan kuin rakennus on käytössä. Kannatamme ohjausryhmän ajatusta kannusteista, joiden avulla voidaan kiihdyttää vähähiilisen puurakentamisen kysyntää (esimerkiksi kaavoituksen ja julkisen hankinnan prioriteetteja muokkaamalla) ja digitaalisten ratkaisujen käyttöön ottoa. Puulle rakennusmateriaalina tulisikin osoittaa erityisasema kiertotalouden mukaisen rakentamisen edistämiseksi. Tämä tukisi myös Ympäristöministeriön tavoitetta lisätä puurakentamisen osuutta kaikesta julkisesta uudisrakentamisesta 45 %:iin vuoteen 2025 mennessä.

Ratkaisuja kuluttajilta ja kuluttajille

Kiertotalouden strategisessa ohjelmassa tulisi antaa erityistä huomiota uusiutuvien raaka-aineiden edistämiseksi myös kuluttajiin kohdistuvassa päätöksenteossa. Kuluttajatuotteiden käyttöiän pidentäminen on sinänsä kannatettava ajatus, mutta kaikkien tuotteiden kohdalla (esimerkiksi hygieniatuotteet) tämä ei ole mahdollista eikä edes kannatettavaa.

Yhtäällä tehdyt päätökset eivät saa aiheuttaa kielteisiä vaikutuksia muualla. Esimerkiksi ruokapakkaukset suojaavat sisällään olevaa tuotetta ja lisäävät sen käyttöikä. Tämä vähentää ruokahävikin syntymistä, mikä on yksi tärkeimmistä ilmastonmuutoksen torjunnan ja kiertotalouden edistämisen kysymyksistä. Uudelleenkäytettävät tuotteet eivät myöskään välttämättä aina ole paras vaihtoehto ympäristön kannalta. Esimerkiksi Rambollin elinkaaritutkimus osoittaa, että pikaruokaloissa kertakäyttöiset kuitupohjaiset ruoka- ja juomapakkaukset ovat ympäristön kannalta parempia ratkaisuja kuin uudelleenkäytettävät ruokapakkaukset. (Lähde: https://www.eppa.eu.org/uploads/Bestanden/RAMBOLL_RAPPORT_FINALE_VERSION.pdf)

Suomi kokoaan suurempi maailmalla – kansainvälinen yhteistyö ja vaikuttaminen

Kaupan esteitä tulee purkaa kestäväällä tavalla – tähän liittyy myös uusiutuvien raaka-aineiden käytön edistäminen ohjausryhmän listaamien muiden aihealueiden lisäksi.

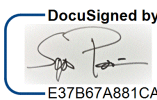
Suhtaudumme myönteisesti ohjausryhmän ehdottamaan integraattoritoimintaan, jossa yksittäinen yritys toisi yhteen osaavat yritykset ja toimijat kokoamaan kysyntään vastaavan yhteisen ehdotuksen. Stora

Enso tekee jo tämän tyypistä työtä start up -yritysten kanssa. Olemme myös aktiivisia jäseniä lukuisissa teollisuudenalamme sekä koko arvoketjun kattavissa organisaatioissa ja suhtaudumme erittäin myönteisesti globaaliin yhteistyöhön sekä vaikuttamiseen EU-tasolla.

Kiertotalouden edistäminen on Stora Enson toiminnan ja tuotekehityksen ytimessä, ja kannatamme toimia, jotka tukevat tätä kehitystä. Kiertotalouden tulee kuitenkin perustua mahdollisimman suurilta osin uusiutuville raaka-aineille, ja niille tulee osoittaa erityisasema, kun harkitaan kiertotaloutta edistäviä toimenpiteitä.

Kunnioittaen

Stora Enso Oyj

DocuSigned by:

E37B67A881CA447...

Seppo Parvi
Suomen maajohtaja

Certificate Of Completion

Envelope Id: BBA811B0EFAE4FB78F539B4185B1F32D	Status: Completed
Subject: Please DocuSign: 20210308_Kiertotalouden strateginen ohjelma_Stora Enso lausunto_Final.pdf	
Source Envelope:	
Document Pages: 5	Signatures: 1
Certificate Pages: 4	Initials: 0
AutoNav: Enabled	Envelope Originator:
Envelopeld Stamping: Enabled	Arja Kuisma
Time Zone: (UTC+01:00) Amsterdam, Berlin, Bern, Rome, Stockholm, Vienna	Kanavaranta 1
	Helsinki, Helsinki 00160
	Arja.Kuisma@storaenso.com
	IP Address: 93.106.135.130

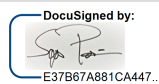
Record Tracking

Status: Original	Holder: Arja Kuisma	Location: DocuSign
3/8/2021 12:08:55 PM	Arja.Kuisma@storaenso.com	

Signer Events

Seppo Parvi
seppo.parvi@storaenso.com
Security Level: Email, Account Authentication (None)

Signature

Signature Adoption: Uploaded Signature Image
Using IP Address: 62.165.140.206

Timestamp

Sent: 3/8/2021 12:10:39 PM
Viewed: 3/8/2021 1:16:39 PM
Signed: 3/8/2021 1:17:40 PM

Electronic Record and Signature Disclosure:

Accepted: 3/8/2021 1:16:39 PM
ID: 374bafc5-59fa-40f7-8af7-97b00e136820

In Person Signer Events	Signature	Timestamp
Editor Delivery Events	Status	Timestamp
Agent Delivery Events	Status	Timestamp
Intermediary Delivery Events	Status	Timestamp
Certified Delivery Events	Status	Timestamp
Carbon Copy Events	Status	Timestamp
Witness Events	Signature	Timestamp
Notary Events	Signature	Timestamp
Envelope Summary Events	Status	Timestamps
Envelope Sent	Hashed/Encrypted	3/8/2021 12:10:39 PM
Certified Delivered	Security Checked	3/8/2021 1:16:39 PM
Signing Complete	Security Checked	3/8/2021 1:17:40 PM
Completed	Security Checked	3/8/2021 1:17:40 PM
Payment Events	Status	Timestamps
Electronic Record and Signature Disclosure		

ELECTRONIC RECORD AND SIGNATURE DISCLOSURE

From time to time, Stora Enso Oyj (we, us or Company) may be required by law to provide to you certain written notices or disclosures. Described below are the terms and conditions for providing to you such notices and disclosures electronically through the DocuSign system. Please read the information below carefully and thoroughly, and if you can access this information electronically to your satisfaction and agree to this Electronic Record and Signature Disclosure (ERSD), please confirm your agreement by selecting the check-box next to 'I agree to use electronic records and signatures' before clicking 'CONTINUE' within the DocuSign system.

Getting paper copies

At any time, you may request from us a paper copy of any record provided or made available electronically to you by us. You will have the ability to download and print documents we send to you through the DocuSign system during and immediately after the signing session and, if you elect to create a DocuSign account, you may access the documents for a limited period of time (usually 30 days) after such documents are first sent to you. After such time, if you wish for us to send you paper copies of any such documents from our office to you, you will be charged a \$0.00 per-page fee. You may request delivery of such paper copies from us by following the procedure described below.

Withdrawing your consent

If you decide to receive notices and disclosures from us electronically, you may at any time change your mind and tell us that thereafter you want to receive required notices and disclosures only in paper format. How you must inform us of your decision to receive future notices and disclosure in paper format and withdraw your consent to receive notices and disclosures electronically is described below.

Consequences of changing your mind

If you elect to receive required notices and disclosures only in paper format, it will slow the speed at which we can complete certain steps in transactions with you and delivering services to you because we will need first to send the required notices or disclosures to you in paper format, and then wait until we receive back from you your acknowledgment of your receipt of such paper notices or disclosures. Further, you will no longer be able to use the DocuSign system to receive required notices and consents electronically from us or to sign electronically documents from us.

All notices and disclosures will be sent to you electronically

Unless you tell us otherwise in accordance with the procedures described herein, we will provide electronically to you through the DocuSign system all required notices, disclosures, authorizations, acknowledgements, and other documents that are required to be provided or made available to you during the course of our relationship with you. To reduce the chance of you inadvertently not receiving any notice or disclosure, we prefer to provide all of the required notices and disclosures to you by the same method and to the same address that you have given us. Thus, you can receive all the disclosures and notices electronically or in paper format through the paper mail delivery system. If you do not agree with this process, please let us know as described below. Please also see the paragraph immediately above that describes the consequences of your electing not to receive delivery of the notices and disclosures electronically from us.

How to contact Stora Enso Oyj:

You may contact us to let us know of your changes as to how we may contact you electronically, to request paper copies of certain information from us, and to withdraw your prior consent to receive notices and disclosures electronically as follows:

To contact us by email send messages to: katerina.karasova@storaenso.com

To advise Stora Enso Oyj of your new email address

To let us know of a change in your email address where we should send notices and disclosures electronically to you, you must send an email message to us at katerina.karasova@storaenso.com and in the body of such request you must state: your previous email address, your new email address. We do not require any other information from you to change your email address.

If you created a DocuSign account, you may update it with your new email address through your account preferences.

To request paper copies from Stora Enso Oyj

To request delivery from us of paper copies of the notices and disclosures previously provided by us to you electronically, you must send us an email to katerina.karasova@storaenso.com and in the body of such request you must state your email address, full name, mailing address, and telephone number.

To withdraw your consent with Stora Enso Oyj

To inform us that you no longer wish to receive future notices and disclosures in electronic format you may:

i. decline to sign a document from within your signing session, and on the subsequent page, select the check-box indicating you wish to withdraw your consent, or you may;

ii. send us an email to katerina.karasova@storaenso.com and in the body of such request you must state your email, full name, mailing address, and telephone number. We do not need any other information from you to withdraw consent.. The consequences of your withdrawing consent for online documents will be that transactions may take a longer time to process..

Required hardware and software

The minimum system requirements for using the DocuSign system may change over time. The current system requirements are found here: <https://support.docusign.com/guides/signer-guide-signing-system-requirements>.

Acknowledging your access and consent to receive and sign documents electronically

To confirm to us that you can access this information electronically, which will be similar to other electronic notices and disclosures that we will provide to you, please confirm that you have read this ERSD, and (i) that you are able to print on paper or electronically save this ERSD for your future reference and access; or (ii) that you are able to email this ERSD to an email address where you will be able to print on paper or save it for your future reference and access. Further, if you consent to receiving notices and disclosures exclusively in electronic format as described herein, then select the check-box next to ‘I agree to use electronic records and signatures’ before clicking ‘CONTINUE’ within the DocuSign system.

By selecting the check-box next to ‘I agree to use electronic records and signatures’, you confirm that:

- You can access and read this Electronic Record and Signature Disclosure; and
- You can print on paper this Electronic Record and Signature Disclosure, or save or send this Electronic Record and Disclosure to a location where you can print it, for future reference and access; and
- Until or unless you notify Stora Enso Oyj as described above, you consent to receive exclusively through electronic means all notices, disclosures, authorizations, acknowledgements, and other documents that are required to be provided or made available to you by Stora Enso Oyj during the course of your relationship with Stora Enso Oyj.